

Dikwijls denkt men, dat we hieronder te verstaan hebben, dat dus niet alles, wat gebeurt, causaal bepaald is. Maar dan gaat men scheef. Want er gebeurt inderdaad niets, maar dan ook helemaal niets in deze wereld, of het heeft een oorzaak. Een boot gaat nooit geheel en al „vanzelf” varen; dan moet er iemand komen, die die boot gaat duwen, of de wind moet in de zeilen gaan blazen, of sterke machines moeten een schroef in beweging zetten.

Dat de causaliteit niet autonoom en niet gesloten is, wil dan ook wat anders zeggen. Het wil zeggen, dat de gang van de wereld-historie uit de causae (oorzaken) alleen niet geheel en al te verklaren is, omdat, wanneer een bepaalde kracht in een zeer bepaalde situatie gaat werken, het proces zich dikwijls nog in twee of meer richtingen kan ontwikkelen. Waarschijnlijkheidsrekening kan dan zeggen: er is zooveel procent kans, dat die, en er is zooveel procent kans dat die richting ingeslagen zal worden. Maar verder zal de kennis der natuurwetten en der waarschijnlijkheidsberekening nooit kunnen komen.

Ik wil U dit met een zeer instructief voorbeeld duidelijk maken.

De mensch, de man en de vrouw, met al die verschillende eigenschappen van lichaam en geest, wordt gebouwd uit de vereeniging van een eikel met een zaadcel. Uit die vereeniging van een eikel met een zaadcel vormt zich echter den eenen keer een mannelijk, een anderen keer een vrouwelijk wezen. Is hiervoor een verklaring te geven? Tot op zekere hoogte wel.

Veroorloof mij hiertoe een klein uitstapje op zuiver vakwetenschappelijk gebied.

Het menschelek lichaam is opgebouwd uit miljarden cellen, wier prachtige samenwerking tot resultaat heeft de ongestoorde functie van ons lichaam. Het levensprincipe van elk dier cellen is weer nader vervat in de celkern, een blaasje in het midden van de cel gelegen en daarvan weer nader in de chromatine, die als een rafijn netwerk door die kern verspreid ligt. Deze chromatine bevat weer de „genen”, de dragers van de erfelijke eigenschappen van het individu.

Slechts één soort van al die lichaamszellen is in staat een nieuw individu te vormen, dat is de groep der geslachtscellen: eikel en zaadcel. In deze cellen liggen dus verscholen al de eigenschappen, d.w.z. de erfelijke, van het latere individu.

Elke diersoort heeft nu verder een typische wijze van voortplanten. Wanneer een cel zich zal gaan deelen, organiseert die chromatine zich tot lussen in de celkern, tot z.g.n. chromosomen. Iedere diersoort heeft een constant aantal chromosomen; de mensch heeft er b.v. 24. Elke menscheleke cel vormt dus, als hij zich gaat voortplanten 24 chromosomen, behalve de geslachtscellen; die krijgen, door een z.g.n. „reductiedeling” niet meer dan de helft van het gewone chromosomen-aantal. Ware dit niet zoo, dan zou bij de vereeniging van een eikel met een zaadcel, de nieuwgevormde cel 48 chromosomen bevatten, hetgeen het dubbele zou zijn van het normale.

Nu doet zich verder deze eigenaardigheid voor, dat niet alle chromosomen gelijkwaardig zijn; en wel gedraagt één chromosoom zich zeer bijzonder; dat is het „geslachtchromosoom”; dikwijls is dit onder het microscoop te herkennen aan een iets afwijkenden vorm. Dit geslachtchromosoom komt nu alleen maar voor bij den man. Deze heeft dus 23 geslachts-onverschillige chromosomen en één geslachtchromosoom. De vrouw daarentegen heeft 24 geslachtsgelijkwaardige chromosomen. Bij de vorming van de eicellen worden deze gelijkelijk over de eicellen verdeeld; iedere eikel bevat dus 12 geslachts-gelijkwaardige chromosomen. Bij den man is echter een gelijke verdeling niet mogelijk; het geslachtchromosoom kan maar in één van de beide zaadcellen te land komen; en het resultaat zal dus zijn dat de eene helft der zaadcellen 12 geslachtsgelijkwaardige chromosomen zal bevatten en de andere helft zal bevatten 11 geslachtsgelijkwaardige chromosomen en het geslachtchromosoom.

Bij de bevruchting van de vrouw komt nu één eikel in aanraking met miljoenen zaadcellen, zoals zoojuist beschreven. Er zal dus ongeveer evenveel kans bestaan, dat de eikel getroffen wordt door een zaadcel met 12 geslachtsgelijkwaardige chromosomen, en de nieuwgevormde cel zal er, met die van de eikel meegerekend, dus hebben 24 geslachtsgelijkwaardige chromosomen; d.w.z. er zal een meisje uit deze bevruchting ontstaan. Maar wordt diezelfde eikel getroffen door een zaadcel met 11 geslachtsgelijkwaardige en het eene geslachtchromosoom, dan zal de nieuwgevormde cel bevatten 23 geslachtsgelijkwaardige chromosomen en één geslachtchromosoom, m.a.w. er zal een jongen uit deze vereeniging ontstaan. Waarschijnlijkheidsberekening zal leeren, dat er evenveel kans bestaat, dat er een meisje, als dat er een jongen gevormd zal worden.

Wat bepaalt nu echter of die eikel door de eene, of door de andere soort spermatozoën bevrucht zal worden?

Hierop is het antwoord niet meer te geven. Hier eindigt de causale verklaringsmogelijkheid. En tevens zijn wij hier nu gekomen tot het punt, waar God Zijn wereld nog dagelijks regeert. Er

wordt dus geen natuurwet opzij gezet; al die geschapen krachten blijven werken naar de orde, die de Schepper hun „in den beginne” gezet heeft; zij kunnen zich geen duimbreed buiten die orde begeven. Maar wij zien nu ook, dat binnen dit raam van de causaliteit de wereldhistorie niet geschreven kan worden, want dat zuiver causale gebeuren komt telkens en ieder oogenblik in situaties, waar de weg zoowel rechts als links af kan slaan door dezelfde kracht, die als motor blijft. Wij gelooven nu, dat in die situaties God ieder oogenblik ingrijpt. Of er in een bepaald gezin, waarvan de vader den naam draagt van Oranje, of van Stalin of van Hitler of van Chamberlain, uit een bepaalde bevruchting een meisje of een jongen zal gevormd worden, is maar niet een kwestie van het blinde toeval, maar is een kwestie van Godsregering. Hier verhoort Hij de vurige bede van een Hanna, van een Abraham en Sara, hier beschikt Hij een volk zijn Willem den Zwijger of zijn Paul Kruger of zijn Mussolini.

Het aanvaarden van het onbeperkt geldig zijn der natuurwetten voert dus niet tot een soort Deïsme, waarbij God Zijn eenmaal geformeerde schepping nu ook maar als een uurwerk laat afloopen, zonder dat Hij er Zich verder om bekommert.

Wie naspert, wat God omtrent Zichzelf in Zijn Woord ons geopenbaard heeft, die ziet Zijn God van oogenblik tot oogenblik arbeiden om die Schepping tot haar eindpunt te voeren, maar Hij ziet Zijn God arbeiden naar Zijn vast gemaakt bestek, dat Hij met onwankelbare trouw handhaaft tot de laatste seconde der wereldhistorie aangebroken zal zijn.

God handhaaft tot de Omega de natuurorde, die Hij bij de Alpha der Schepping heeft ingesteld.

Leiden.

P. JASPERSE.

UIT DE SCHRIFT

Verheerlijkt.

Als hij dan uitgegaan was, zeide Jezus: Nu is de Zoon des menschen verheerlijkt, en God is in Hem verheerlijkt. Joh. 13:31.

Het lijkt in den nacht, waarin de Heiland verraden werd, alles even verward, even ontlogisch, even wanhopig. Niettemin vertoont zich in dien nacht een dubbele heerlijkheid: die van den Menschenzoon, en die van God in Hem.

De heerlijkheid openbaart zich niet „dwars door de schande en den smaad heen”, doch de smaad en de schande zijn de gelegenheden, waarin heerlijkheid en eer openbaar kunnen worden, door de houding, die de Menschenzoon daartegenover inneemt. Als dan ook de deur van de paaschzaal achter Judas is toegekapt, dan opent de Heiland den mond, en zegt: Nu is de Zoon des menschen verheerlijkt.

Nú, — zooveen is 't gebeurd.

Want het is geen profetie, aangaande toekomstige, doch een mededeeling aangaande geschiede verheerlijking, welke hier voor ons ligt. In het volgende vers, d'áár spreekt de Christus over de nog komende heerlijkheid en verheerlijking. Die toekomstige verheerlijking evenwel sluit zich aan bij die van het oogenblik. En wat deze laatste betreft, ze werd een feit, zooveen, toen Judas de zaal verliet, den nacht in.

Verheerlijking, — dat kan zijn: een aan den dag treden van de heerlijkheid, die er in den verheerlijking reeds te voren was. Het kan ook wezen: een ontvangen van heerlijkheid, die er eerst niet was, doch die nu voor 't eerst door hem ontvangen werd.

Thans is het eerste geval aanwezig. Want de overkleeding met nieuwe heerlijkheid, die ligt in de naaste toekomst, en daarop ziet het volgende vers.

Omdat evenwel die komende overkleeding met nieuwe heerlijkheid voor den Zoon des menschen alleen mogelijk zal zijn, indien de heerlijkheid van den Menschenzoon, die thans reeds in Hem is, zich openbaart en toeneemt naar de aan den mensch Gods gestelde orde, daarom zal de bestaande heerlijkheid van Christus voor de toekomstige van grondleggende betekenis zijn.

Het verschil nu tusschen de toekomstige en de aanwezige heerlijkheid van den Zoon des menschen blijkt daaruit reeds, dat gene ook naar buiten zich waarneembaar maakt, terwijl deze alleen voor het geloof is te kennen. Want zij ligt hierin, dat de Menschenzoon als zodanig wordt bevestigd in Zijn geestelijk sieraad. Zijn sieraad is te zijn en te werken overeenkomstig den wil van Zijn hemelschen Vader, openbaar te worden als de handhaver, in getrouwheid, van het verbond, dat Hij van eeuwigheid met God den Vader aanging tot behoudenis der wereld, en dienovereenkomstig ook als de vervuller van dat „officium”, d.w.z. van die officieel Hem toegewezen taak of roeping, welke voortvloeit, eerst uit Zijn met den Vader vóór den tijd aangegaan verbond, en vervolgens uit Zijn zalving in den tijd als Knecht des Heeren.

Dit geestelijk sieraad wordt alleen door het geloof, werkzaam zijnde, onderkend. Maar het is

er toch. Het is de heerlijkheid van den Menschenzoon als zodanig, d.w.z. in dit Zijn „officium”. En zodra Hij in het bezit van, en in het recht op de erkenning van dit sieraad wordt bevestigd, en een mijlpaal bereikt op Zijn ambtsweg, waarbij het geloof in de recente feiten kan zien, dat Hij getrouw bleef aan Zijn taak, is het tijd voor Hem, te zeggen: nú is de Menschenzoon verheerlijkt. Zijn sieraad is, hoewel er naar gegrepen werd door den verzoeker, Hem gebleven, ja, het is versterkt in schittering.

Dat was dan ook zooveen gebeurd toen Judas uit de zaal ging. Wie had het gewicht van dit moment begrepen? De anderen dachten, dat Judas iets doen ging, dat tot de programpunten van den dag in hun kleinen kring behoorde. Dat wil zeggen: ze hadden niet bemerkt, dat op ditzelfde oogenblik de heerlijkheid van den Messias was in 't vuur gebracht en weder aan den dag getreden.

Maar Christus wist het zelf wel. Hij had Judas in de oogen gezien, had Zich als Ziener, die wel wist, wat er aan de hand was, bekend gemaakt aan den discipel, die naast Hem aanlag aan de tafel, had dus een getuige, die later kon verhalen, dat de Heiland had geweten wat Hij deed, toen Hij tot Judas zeide: wat gij doet, doe dat met haast. Dat was geweest een openzetten van de deur naar het verraden. Het was geweest een verklaring tot den Vader: Ik ben bereid, o God, Ik ben bereid, en houd het duister uur niet tegen. Ik heb den loop der dingen niet vertraagd. En daarvan doet de Ziener nu ook profetie.

Dit is de profetie: Mijn demissie van Judas, die was een bewuste bevestiging van het verbond van de bereidverklaring van den Christus tot het offer, en van de taak, Hem opgedragen als des Heeren Knecht. Als de deur achter Judas dichtvalt, dan is een betekenisvolle mijlpaal bereikt. De verschrikkingen van Golgotha zijn opgeroepen door den Menschenzoon zelf. Daarin is heerlijkheid, het sieraad van den Menschenzoon is Hem gebleven en het schittert sterker dan een oogenblik geleden. Hij kwam de verzoeking tot bewaring van Zijn leven te boven. Hij gaat van zwakheid tot zwakheid, ja tot den dood, steeds voort. Maar voor het geloofsoog is het zóó: Hij gaat van kracht tot kracht en tot het eeuwige leven steeds voort. De heerlijkheid is Uw Huis tot sieraad, o Heere, tot in de lengte der dagen. En de heerlijkheid is het sieraad ook van den Menschenzoon, den Heere van dit Huis, den „Zoon des grooten Konings”, en diens zaakgelastigde hier op aarde.

Er ligt een vrucht besloten in deze verheerlijking van den Menschenzoon: God is in Hem verheerlijkt.

In deze woorden grijpt de Christus in den nacht, in welken Hij verraden werd, terug op den nacht, in welken Hij geboren is. De engelen zongen toen heerlijkheid (is) Gode in de hoogste hemelen. Heden verklaart de Christus: heerlijkheid is er Gode in de diepten der aarde, ja in de zaal, waar tusschen het pascha van het Oude naar het avondmaal van het Nieuwe Testament nu dadelijk de overgang zal worden genomen.

God is „in Mij” verheerlijkt.

„In Mij”.

Dat is wat anders dan: „aan Mij”.

Aan ieder mensch wordt God verheerlijkt.

Maar alleen in de Zijnen wordt Hij verheerlijkt. Verheerlijkt wordt God daarin, dat Zijn soevereiniteit en mogendheid en deugden aan het licht treden.

Dit nu geschiedt zoowel in de hel als in den hemel. In beide wordt Zijn glorie, Zijn zelfhandhaving, Zijn soevereiniteit gezien.

Maar terwijl „dán” de verlorenen Hij verheerlijkt wordt, daar wordt Hij „in” de Zijnen verheerlijkt. Bij de verlorenen wordt Gods „heerlijkheid” niet beantwoord door de „eerbetooning” van de creatuur. Bij de Zijnen wel. Zijn „heerlijkheid” was trouwens ook daarin openbaar geworden, dat Hij hun gaf den Geest der heiligmaking en der gebeden.

En zie, nu is ook „in” den Menschenzoon de Vader verheerlijkt. Zijn gehoorzaamheid aan het bevel des Konings was een eeren van den Vader. In dat „eeren” werd de „heerlijkheid” van God erkend, en blonk ze in de creatuur. En voorzoover de Zoon een „officium” (welk woord breekt is dan „ambt”) op zich nam als Bondgenoot van Vader en van Geest in den raad des vredes, en Hij daaraan trouw gebleven is, is óók weer „in” Hem God verheerlijkt. In de trouw van den éénen Bondgenoot aan den anderen wordt steeds óók die andere verheerlijkt; de heerlijkheid van den één wordt in de eer van den ander openbaar en omgekeerd.

Zoo huigt de kerstnacht tot den lijdensnacht zich over. En de nacht van heden is rijker dan die van eertijds. Des Vaders heerlijkheid is verheerlijkt niet in „een”, doch in „den” Profet, niet in „een”, doch in „den” Koning, niet in „een”, doch in „den” Priester, niet in „een” ambtsdrager, doch in „den” Ambtsdrager, niet in „een” mensch, doch in den Zoon des menschen.

Daarom kan van nu aan ook „in” óns de Vader worden verheerlijkt. Want Hij, in wien de Vader